

роднина. И когато Сазоновъ ни каза: „Тръгвате съ Австрия“, той не е допускалъ, че централниятъ съюзъ ще ни облагодетелствува съ Солунъ, понеже си е останалъ съ убеждението, че той е международенъ, но е разбиралъ крайно заплашителнитъ думи на председателя на Народното събрание.

Телеграма отъ д-ръ Даневъ до царя 9.XI.1912 год.: „Не можемъ да се споразумѣемъ по-рано за границата съ Гърция, понеже тя иска Солунъ“; „Ще заява на Панасъ, че безъ Солунъ споразумение между насъ и Гърция, е невъзможно“. (Тел. д-ръ Даневъ до м-ръ Гешовъ вх. № 4764, 4783, 17 и 18.XI): „Френското обществено мнение е на страната на Гърция“. (Тел. д-ръ Даневъ отъ Лондонъ до м-ръ Гешовъ (вх. № 5044; 4.XII); Тел. д-ръ Даневъ отъ Лондонъ до м-ръ Гешовъ, (вх. № 4968; 1.XII). „Относно поддръжката ни за Солунъ, Австрия отговаря уклончиво“. Тел. отъ м-ръ Гешовъ до царя (26.III): „Д-ръ Даневъ телеграфира, че рускиятъ императоръ му казалъ: Русия не ще подкрепи България за Солунъ. Рускиятъ, германскиятъ и австрийскиятъ двореци ще подкрепатъ Гърция за Солунъ“.

Телеграма отъ д-ръ Даневъ до м-ръ Гешовъ (вх. № 1054): „За прокарването на моето становище по Солунъ, което вие знаете, нуженъ е по-голямъ нашъ гарнизонъ въ Солунъ“.

Телеграма отъ д-ръ Даневъ до м-ръ Гешовъ отъ 22 май: „Съгласенъ съмъ на арбитражъ съ Гърция само, ако рускиятъ императоръ ни осигури по-рано Солунъ“.

Телеграма отъ м-ръ Даневъ 4.VI. „Споредъ германския м-ръ на външнитъ работи, Гърция не давала Солунъ; и ние го искаме не по-малко отъ тѣхъ“.

Прот. парл. анк. к-сия № 32; 25 май 1913 год., показания на генералъ Савовъ: „Даневъ не бѣше съгласенъ за отстъпването на Солунъ. Съ идването му на властъ азъ разбрахъ, че ще имаме по-енергична политика“.

Председателятъ на кабинета твърди, че съ своя крайно енергиченъ, застрашителенъ езикъ спрямо Русия и съюзниците, той е успѣлъ да застави арбитра и Сърбия да приематъ точния текстъ на договора. Споредъ м-ръ Даневъ, последнитъ известия отъ тия две държави били оправдали политиката на смелия повишенъ тонъ, която дала своитъ резултати, но тѣ пропаднали само поради 16 юний. Другаде е разгледана връзката между тона и държавното престъпление, доколкото съществува такава.

Е ли тази връзка тѣй материална, както на пръвъ погледъ изглежда, или това сж повече неуловими, психологически въздействия, които нѣма защо да се установяватъ, за да съществуватъ — не е отъ голѣмо значение.

Въпросътъ е: бѣше ли на лице резултатътъ, за който се претендира? Приеха ли сръбскитъ и руски държавници формулата на нашия м-ръ председателъ? Съгласи ли се Русия да арбитража само сръбско-българския споръ, като позволи на България сама да остави край на спора между Гърция и нея? Отговорътъ може да се получи само чрезъ документи, които не допускатъ различни тълкувания.

Въ началото на м. май 1913 година Русия наново изтъква необходимостта отъ едно удовлетворяване исканията на Сърбия. *Тѣ не могатъ да бждатъ оставени безъ внимание, независимо отъ мотивировката имъ.* И понеже така разбира задачата си арбитражътъ, той не ще се произнесе точно споредъ текста на договора — ще излѣзе вънъ отъ него.

Това е арбитражътъ, приетъ и усвоенъ отъ Русия. Той ще бжде по широкъ, не само до колкото засѣга сръбско-българскитъ отношения, но той ще обхване и гръцко-българския споръ, който е изпадналъ въ една безнадеждна фаза. На 6 юний Сазоновъ успокоява сръбското правителство (№ 235), че Русия ще пристѣпи къмъ арбитражъ *само ако България се съгласи и на задължителенъ арбитражъ съ Гърция.*

Колкото необходимостта отъ известенъ корективъ къмъ договорното разграничение и да е поставяна въ зависимостъ отъ мъдростта на българското правителство, ревизията на договора е тѣй здраво заседнала въ разбирането на Русия, щото тя не счита вече за нужно да се спира на нашитъ аргументи, които непрекъснато слагаме на нейното внимание. Ние говорѣхме за изневѣра, за формални нарушения и за морални падения, които приеха завършена форма въ гръцко-сръбския съюзъ, сключенъ изцѣло срещу България. Русия, напротивъ, намираше въ сръбската политика дълбоко съзнание за вътрешната солидарностъ на интереситъ на дветъ славянски страни, която трѣбва да се оцени по достойнство. „Тази политика предизвиква уважение къмъ нейния ръководител“.